

Roll No : .....

Total No. of Questions : 12]

[Total No. of Printed Pages : 4

A-216

B.A. (Part-III) DUE Part-II Examination, 2021

SANSKRIT

Paper - I

(नाटक, छन्द, संस्कृतसाहित्येतिहास एवं व्याकरण)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 100

Section-A

(Marks : 2 × 10 = 20)

Note :- Answer all *ten* questions (Answer limit 50 words). Each question carries 2 marks.

(खण्ड-अ)

(अंक : 2 × 10 = 20)

नोट :- सभी दस प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 50 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।

Section-B

(Marks : 8 × 5 = 40)

Note :- Answer any *five* questions out of seven (Answer limit 200 words). Each question carries 8 marks.

(खण्ड-ब)

(अंक : 8 × 5 = 40)

नोट :- सात में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 200 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 8 अंक का है।

Section-C

(Marks : 20 × 2 = 40)

Note :- Answer any *two* questions out of four (Answer limit 500 words). Each question carries 20 marks.

(खण्ड-स)

(अंक : 20 × 2 = 40)

नोट :- चार में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 500 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 20 अंक का है।

BI-605

(1)

A-216 P.T.O.

1. समस्त दश प्रश्नानामुत्तराणि लिखत।
  - (i) अभिज्ञानशाकुन्तले कति अंकाः सन्ति ?
  - (ii) कालिदासस्य विषये प्रसिद्धोक्तिः का ?
  - (iii) 'किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम्'
सूक्तिरियं कालिदासस्य कस्यां रचनायां लिखिता ?
  - (iv) अभिज्ञानशाकुन्तले 'अभिज्ञान' इति शब्दस्य संकेतः कुत्र ?
  - (v) अभिज्ञानशाकुन्तलस्य विदुषकस्य नाम किम् ?
  - (vi) रसैः रुद्रैः इति यति कस्मिन् छन्दसि आयाति ?
  - (vii) कयोश्चिद् द्वयोः पदयोः प्रमुख सूत्र निर्देशपूर्वकं प्रकृति-प्रत्यय विभागः कार्यः
(अ) चेतव्यः
(ब) भूतवान्
(स) रमणीयत्वम्
  - (viii) द्वयोः सूत्रयोः व्याख्या करणीयाः
(अ) वयसि प्रथमे
(ब) ऊढुतः
(स) पुंयोगादाख्यायाम्
(द) ल्युट् च
  - (ix) गद्य साहित्ये कस्य पदलालित्यं प्रसिद्धम् ?
  - (x) स्वप्नवासवदत्ते अङ्कानां कति संख्या अस्ति ?

केषञ्चित् पञ्च प्रश्नानामुत्तराणि लिखतः

2. सप्रसंग अनुवादः कार्यः
(अ) ग्रीवाभङ्गाभिरामं मुहुरनुपतति स्यन्दने बद्धदृष्टिः
पश्चार्धेन प्रविष्टः शरपतनभयाद् भूयसा पूर्वकायम्।

दर्भैरर्धावलीदै श्रमविवृतमुखभ्रशिभिः कीर्णवर्त्मा
पश्योदग्रप्लुतत्वाद् वियति बहुतरं स्तोकमुर्व्या प्रयाति ॥

- (ब) यस्य त्वया व्रणविरोपणमिङ्गुदीनां
तैलं न्यषिच्यत मुखे कुशसूचिविद्धे ।
श्यामाकमुष्टिपरिवर्धितको जहाति
सोऽयं न पुत्रकृतकः पदवीं मृगस्ते ॥
3. (अ) गाहन्तां महिषा निपानसलिलं शृङ्गैर्मुहुस्ताडितं
छायाबद्धकदम्बकं मृगकुलं रोमन्थमभ्यस्तु ।
विश्रब्धं क्रियतां वराहपतिभिमुस्ताक्षतिः पल्वले
विश्रामं लभतामिदं च शिथिलज्या बन्धमस्मद्धनुः ॥
- (ब) अयं स ते तिष्ठति संगमोत्सुको
विशङ्कसे भीरु! यतोऽवधीरणाम् ।
लभेत वा प्रार्थयिता न वा श्रियं
श्रिया दुरापः कथमीप्सितो भवेत् ॥
4. (अ) सतीमपि ज्ञातिकुलैकसंश्रयां
जनोऽन्यथा भर्तृमतीं विशङ्कते ।
अतः समीपे परिणेतुरिष्यते
प्रियाऽप्रिया वा प्रमदा स्ववन्धुभिः
- (ब) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु
क्लिष्टं नु तावल्फलमेव पुण्यम् ।
असन्निवृत्यै तदतीत मेते
मनोरथा नाम तटप्रपाताः ॥

5. (अ) विच्छित्तिशेषैः सुर सुन्दरीणां
वर्णैरमी कल्पलतांशुकेषु।
विचिन्त्य गीतक्षममर्थजातं
दिवौकसस्त्वच्चरितं लिखन्ति ॥
- (ब) तदेषा भवतः कान्ता त्यज वैनां गृहाण वा।
उपपन्ना हि दारेषु प्रभुता सर्वतोमुखी ॥
6. कस्यचिदेकस्य छन्दस्य सोदाहरण लक्षणं दत्त्वा वर्णमात्रागणाः लघुः गुरुश्च प्रदर्शयत।
- (i) वंशस्थ
(ii) शार्दूलविक्रीडित
7. चतुर्णाम् सूत्राणां सोदाहरणं व्याख्या कार्याः
- (i) ईदयति
(ii) ऋहलोर्ण्यत्
(iii) ल्युट् च
(iv) काल-समय-वेलासु तुमुन्
8. टिप्पणी द्वयं लेखनीयम्।
- (i) कुमारसंभवम्
(ii) मुद्राराक्षसम्
(iii) हितोपदेशम्।

खण्ड-स

प्रत्येक 20

कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखत।

9. अभिज्ञानशाकुन्तलानुसारं दुश्यन्तस्य चरित्र-चित्रणं कुरुत।
10. अभिज्ञानशाकुन्तलानुसारं चतुर्थ अंकस्य सारं लिखत।
11. रम्यारामायणी कथा इति सविस्तरं विवेचयत।
12. महाकविकालिदासस्य परिचयं ददतः तेन रचितानां नाटकानां नामानि लिखत।

BI-605

(4)

A-216